

МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ

ас. каф. менеджменту НУХТ

Тіхонова А.С.

Упродовж багатьох років Україна є лідером серед країн світу за темпами скорочення населення. У сфері здоров'я, смертності й тривалості життя також прослідковуються негативні тенденції. А здоров'я населення і тривалість життя в першу чергу залежать від способу життя та стану навколишнього середовища.

Демографічні та міграційні показники не можна виривати з контексту загального соціального розвитку, а державна політика має розроблятися і втілюватися з урахуванням усіх аспектів людської життєдіяльності.

Саме сьогодні нагальним питанням для українців стає міграція, як в середині країни так і за її межі.

На сьогодні 6, 5 млн. осіб, що народилися на території України, або 14,4% від загальної кількості населення проживають за межами країни. Більшість цих мігрантів покинули країну в часи СРСР і переїхали в інші радянські республіки, тобто в той момент ці українці були внутрішніми мігрантами. Найбільш висока частка українських емігрантів живе в Росії (3,6 млн. чоловік) і значна група з них у Казахстані (272 тисячі чоловік). Значна кількість осіб, що народилися в Україні, зараз живе у Польщі (330 тисяч чоловік). Це є наслідком післявоєнного обміну населення: близько 800 тисяч етнічних поляків переїхали з України до Польщі і 500 тисяч етнічних українців рухалася в протилежному напрямку в середині 1940-х.

Згідно з офіційною статистикою зареєстровано приблизно 2,8 млн українських емігрантів у 1991-2011 роках. Близько 2 мільйонів з них емігрували в бік пострадянських країн і близько 700 тисяч емігрували до інших країн. Міграційний рух населення України зображено на рис. 1.

З січня по травень 2013 року в нашій країні відбулося 183 635 внутрішніх міграцій осіб між областями, а також 23 036 іноземців

іммігрували до України, а 5 637 громадян нашої країни емігрували за кордон, міграційне сальдо становило 17 399 осіб.

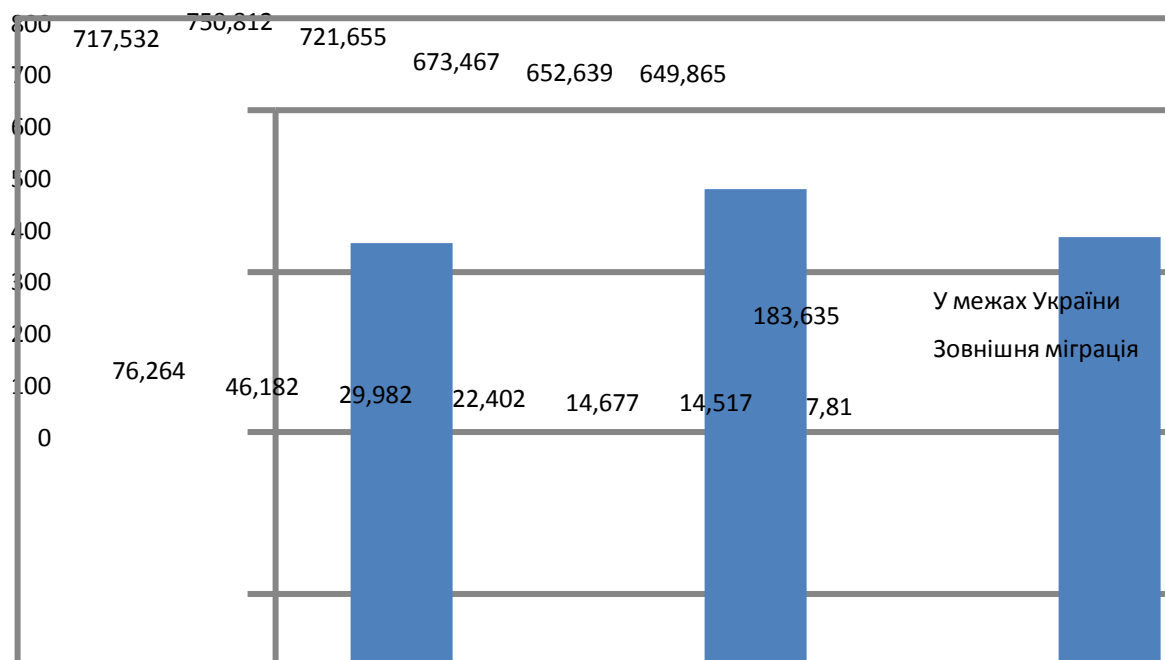

Рис 1. Міграційний рух населення України 2002-2013 рр. (складено автором за даними [1]).

Відносні показники зовнішніх міграцій – з розрахунку на 10 000 населення частка емігрантів становить 3 особи, іммігрантів – 12,3 осіб, а міграційне сальдо - відповідно 9,2 осіб.

Внутрішні міграції в нашій країні на багато більш поширені ніж зовнішні та становлять 97,5 на 10 000 осіб, тобто майже 1% громадян змінили постійне місце проживання у січні-травні 2013 року [3].

Першопричиною такої ситуації є системна криза, яка триває в Україні більш ніж півтора десятка років, незалежно від економічних підйомів і спадів. Саме вона підриває основи соціального та демографічного благополуччя держави.

Рівень економічної розбіжності між регіонами є значним. Наприклад, дохід на душу населення в Донецькій області на 20% вищий ніж середній дохід по Україні, у той час як дохід у Чернівецькій області на 37% нижчий ніж середній дохід по Україні [1]. Ці економічні диспропорції повинні сприйматися як один з чинників який пояснює внутрішню міграцію в країні.

Інші ключові чинники включають близькість до кордону з ЄС, налагоджені міграційні та культурні зв'язки.

В країні гостро стоїть питання урбанізація та вимирання села. В 2008 році вперше в історії кількість місцевого населення зрівнялася з чисельністю сільського населення та склала 3,4 млрд. осіб [2].

Внутрішні міграційні процеси в Україні характеризуються не тільки природними міграціями населення, а також міграціями, спричиненими техногенними катастрофами, стихійними лихами, несприятливою екологічною обстановкою, та чинниками, які виникли у зв'язку із перерозподілом внутрішніх ринків праці.

В умовах сьогодення міграційна політика України має бути спрямована не лише на забезпечення безпеки та прозорості кордонів, регулювання потоків нелегальних мігрантів, роботу з українськими емігрантами, вона також повинна відповідати принципам сучасного демократичного суспільства, а саме - захисту та дотримання прав людини. Однак на даний момент ця важлива складова значною мірою лишається поза увагою. За сучасних умов, при інтенсифікації міграційних процесів у світі, коли Україна є країною, що має найбільше емігрантів та тенденцію до різкого збільшення імміграційних та транзитних потоків, ігнорування цих процесів становить серйозну загрозу національній безпеці держави.

Література

1. Державний комітет статистики України. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. Режим доступу: // <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Левчук Н. М. Асоціальні явища в Україні у демографічному вимірі: монографія / Н. М. Левчук; відпов. ред. д. е. н., проф. В. С. Стешенко. – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2011. – 492 с.
3. Міграційні процеси в Україні у 2013 році [Електронний ресурс]: <http://sumynews.com/data-journalism2/demography/item/5665-mihratsiini-protsezy-v-ukraini-u-2013-rotsi.htm>